

INFORME FINAL PEL PID DUT A TERME DINS EL PROGRAMA DE RETENCIÓ DE TALENT- DOCÈNCIA 2015-16

Gerard Horta

(8 de setembre del 2016)

1. DADES DEL PROJECTE

Potenciació de les TIC dins l'àmbit docent de l'Antropologia Social (2016-2018).

2. RESUM I DESCRIPTORS

2.1. Resum

El projecte que vaig presentar –*Potenciació de les TIC dins l'àmbit docent de l'Antropologia Social*– s'inscrivía en el marc de la millora de la docència que duc a terme a la Universitat de Barcelona. Es tractava d'elaborar un projecte que em permetés aprofundir l'ús de les TIC en el desenvolupament de la docència que imparteixo, emfasitzant-hi els objectius següents: **1.** Acompanyar la docència amb l'ús sistematitzat d'una oferta estable i creixent de continguts audiovisuals disponibles en format digital. **2.** Dotar l'alumnat dels criteris metodològics bàsics per acudir racionalment a les fonts audiovisuals internacionals –i a les xarxes professionals associades– a fi d'evitar eleccions caòtiques atesa la magna oferta present a internet. I **3.** Integrar la dimensió etnogràfica –la meva dilatada experiència de treball de camp a Europa i l'Àfrica als darrers 15 anys– en la docència i aprofitar els mitjans audiovisuals per difondre-la a l'alumnat.

Com que el projecte inicial pressuposava una durada de tres anys, en aquest primer curs vaig iniciar l'aplicació dels dos primers punts esmentats anteriorment. Per dur-ho a terme he treballat amb suport digital, mitjançant un repositori en espai web que ha sigut el Campus Virtual mateix de la UB. L'àmbit d'aplicació ha estat, tal com s'indicava al projecte per al primer any, l'assignatura obligatòria d'Antropologia Religiosa, del segon curs del grau d'Antropologia Social.

Considero molt positivament l'assoliment dels objectius previstos:

1) sistematitzar l'ús de les TIC entre l'alumnat, 2) racionalitzar-ne l'ús en termes teòrics i metodològics i 3) potenciar l'accés dels estudiants a webs antropològiques –molt especialment internacionals–.

2.2. Descriptors

- Línies d'innovació vinculades

- Web 2.0 / 3.0 / Xarxes socials
- Aprenentatge professionalitzador
- Competències transversals
- Avaluació
- Avaluació acreditativa
- Equip docent
- Metodologies actives per l'aprenentatge
- Aprenentatge col·laboratiu

- Paraules clau

- Innovació docent
- Aprenentatge telemàtic
- Aprenentatge en equip
- Aprenentatge professionalitzador

3. MANCANCES DETECTADES

L'assignatura d'Antropologia Religiosa és històricament un àmbit docent fonamental del grau d'Antropologia Social, al segon curs. La gent que cursa l'assignatura ja disposa d'un bagatge previ sobre els camps clàssics de l'antropologia i està encaminada explícitament cap a la realització d'aquest grau.

Atesa la dificultat de disciplinar amb rigor l'hàbit de la lectura sobre paper, es tractava de proveir de recursos digitals l'alumnat perquè pogués arribar als continguts mitjançant altres camins, en aquest cas digitals. Crec que la mancança bàsica en aquest sentit és la reducció generalitzada dels usos del Campus Virtual per penjar-hi bibliografia associada només als programes de curs respectius.

L'activitat innovadora s'ha dut a terme al segon quadrimestre del curs 2015-2016, que és quan vaig exercir la docència al curs passat.

En la mesura que aspirava a incentivar l'abordatge de fonts amb continguts antropològics diversos i a ajudar l'alumnat a compondre's una representació heterogènia dels camps de continguts vinculats per un cantó a l'Antropologia Religiosa i per l'altre a l'Antropologia Social contextualment – molts dels quals són presents a internet –, vaig presentar el projecte ja el primer dia de classe. Els vaig explicar quin era el marc genèric en què naixia el projecte dins la UB i quins eren els objectius concrets que treballaríem per al curs. A grans trets, vaig explicar que la finalitat principal consistia a facilitar el coneixement i l'accés a diversos continguts i camps d'informació que jo mateix classificaria, si bé sols depenia d'ells l'ús que en fessin. Vaig donar-los les pautes perquè l'alumnat compregués com havia classificat els continguts i si el vincle d'aquests continguts amb el programa de curs era genèric o específic.

A partir d'aquí vaig demanar la col·laboració de l'alumnat per participar activament del projecte, la qual cosa consistia a utilitzar intensivament el Campus Virtual –el fet que l'assignatura comprèn l'avaluació contínua va facilitar-ho–. Com que al llarg de la primera setmana els vaig anar recordant el sentit del projecte i com que periòdicament vaig fer referències als nous

continguts que penjava al Campus, l'alumnat va tenir clar des del primer dia que participava d'aquest projecte. La recepció fou bona des del primer dia.

4. OBJECTIUS

He incidit en les bondats –imperativament necessàries– d'accedir al repositori per poder desenvolupar el curs, la presencialitat del qual s'havia de complementar mitjançant el treball individual i en equip a l'hora d'accedir i treballar els continguts oferts.

Els objectius generals consistien a aconseguir que l'alumnat utilitzés efectivament els mitjans digitals per dur a terme els diversos treballs de l'avaluació contínua. Els específics, que poguessin distingir les diverses fonts d'informació que els vaig facilitar per saber aplicar-les a les exigències del curs.

L'estratègia bàsica, anar informant al llarg del curs dels canvis dinàmics que s'anaven desenvolupant al repositori i resoldre els dubtes d'ús de l'alumnat que apareixien puntualment a classe.

5. DESENVOLUPAMENT DE L'ACTUACIÓ

L'activitat bàsica ha consistit a bastir el repositori de continguts a mesura que el curs s'anava desenvolupant. Aquests continguts s'han classificat en dos grans blocs: a) Textos en pdf ordenats en funció dels diversos apartats del programa de curs: dels 19 apartats del programa en vam poder finalitzar 16, que van abraçar la presentació al repositori de 92 textos en pdf; i b) Enllaços a recursos antropològics catalans i d'arreu del món, ordenats cronològicament d'acord amb la data de fundació de la revista o institució presentada. Aquests recursos s'han repartit en tres àmbits: enllaços a webs d'associacions d'antropologia catalanes i internacionals (19 enllaços en total); enllaços a revistes d'antropologia catalanes i internacionals (32 en total, clàssiques i modernes); i enllaços a altres fonts de recursos antropològics (4 en total). Cal afegir-hi algun material audiovisual treballat presencialment però que no vaig integrar formalment al

repositori, malgrat que vaig enviar-ne informació a través de missatges informatius al Campus Virtual.

No ha calgut modificar els objectius inicials, llevat d'el'smentada sistematització del projecte a l'assignatura d'Antropologia Religiosa.

Tot i que els models pedagògics de vegades van pe runa banda i la pràctica docent empírica avança per una altra, penso que el desenvolupament de l'activitat innovadora ha seguit un procés fins a cert punt "natural": anar proveint gradualment l'alumnat de material a mesura que aprofundíem el temari i que ells em responien positivament quan els interrogava sobre l'ús del Campus Virtual i sobre l'experiència que en tenien quant a la valoració que en feien.

Atesa la meva defensa aferrissada de la docència presencial, totes les explicacions sobre el desenvolupament del projecte i el creixement gradual del repositori, com també les explicacions referides als dubtes de l'alumnat, s'han formulat a classe, directament i amb tothom present; si bé també he respost a dubtes, problemes i aclariments en sessions de tutories individuals. Això ha facilitat la bona comprensió de l'alumnat i la resolució de problemes concrets.

Vegem, jo partia de l'experiència prèvia d'utilitzar textos en pdf, la novetat consistia a facilitar altres fonts de recursos i a remarcar la rellevància del repositori per a l'assignatura. Potser d'alguna manera això m'ho ha fet més fàcil a l'hora d'adaptar el projecte al ritme del curs. M'agradaria dir que hi ha hagut canvis respecte al previst inicialment, però tot ha anat avançant d'acord amb la previsió inicial.

Els problemes per part de l'alumnat tenien a veure amb el sentit de la diferenciació dels diversos continguts presents al repositori. Un cop aclarits els motius de les classificacions i com els diversos continguts els servirien per dur a terme els treballs de l'avaluació contínua i de la comprensió mateixa de la docència presencial, no hi ha hagut cap problema.

El finançament del projecte dins el marc del PRT per mèrits docents m'ha servit per disposar de temps per materialitzar la posada en pràctica del projecte.

6. AVALUACIÓ, RESULTATS I INTERPRETACIÓ

6.1. Avaluació

Vaig demanar cap al final de curs, abans de la redacció del treball final, que l'alumnat, voluntàriament, escrivís un text al final de tot en què m'expliquessin quina valoració feien del Campus Virtual.

Crec que, en efecte, és un molt bon mitjà per recollir l'experiència de l'alumnat.

6.2. Resultats i interpretació

A escala quantitativa, de 43 persones que completaren l'avaluació contínua n'hi hagué 12 que hi respongueren. Penso que em vaig equivocar pel fet d'anunciar-ho com una cosa voluntària. Havia d'haver-los-ho demanat com una cosa obligatòria.

A escala qualitativa, la valoració de l'alumnat és àmpliament positiva pel fet que facilita la connexió entre l'alumne i l'espectre de textos i continguts associats al curs. La freqüència d'ús també ha estat molt alta, en molts casos diària. Malgrat que sobretot valoren d'accedir a textos de capítols de llibres exhaurits, difícils de trobar o amb pocs exemplars a la biblioteca, agraeixen la resta de fonts de recursos que he anat aportant al repertori ja que els ha servit per aprofundir el coneixement d'altres espais de l'antropologia més enllà dels textos penjats. Potser aquest punt hauria d'obtenir un major pes en el treball quotidià de l'alumnat, però el problema és que els continguts de l'assignatura demanarien que fos anual, i la manca de temps obliga a escurçar les exploracions i l'aprofitament dels recursos oferts. Si l'assignatura fos anual penso que podríem millorar molt aquest punt. (Si us interessa disposar de les respostes digueu-m'ho: esborraré els noms dels autors del comentari i us ho enviaré en un arxiu escanejat en pdf.)

Crec sincerament que la resposta ha estat molt bona per part de l'alumnat: estic molt satisfet dels resultats obtinguts amb relació als contextos de treball reals de la gent, i és evident que responien als objectius plantejats.

Respecte als darrers anys potser sí que hi ha hagut una tendència positiva quant a la millora dels treballs i el treball intensiu amb les fonts d'informació penjades al repositori del Campus Virtual. Diria que l'important ha estat paralar-ne des del primer dia de curs com una quotidiana de treball acadèmic (i, per tant, de plaer intel·lectual).

Com a docent dono molta confiança a l'alumnat perquè expressi dubtes i problemes sense traves ni vergonyes, vull dir que sempre miro de provocar un ambient de treball i de diàleg fluid. Tot allò associat amb l'ús del Campus Virtual ha estat sempre plantejat a classe, algun cop en tutories individuals, i ha estat sistemàticament resolt. Això beneficia el procés d'aprenentatge, i en el context d'aquest curs passat i en aquesta assignatura la valoració que en faig és molt bona.

7. VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

Oi tant que sí que ho veig viable, però per aprofitar al cent per cent el que plantejava al projecte caldria que els alumnes disposessin de més temps per fer l'assignatura: trobo que això és un constrenyiment. El camp d'exploració és amplíssim, i d'alguna manera els ofereixo un univers de possibilitats força extens. De fet alguns alumnes afirmen que voldrien disposar sempre d'aquest repositori o saber quant de temps estarà penjat ja que els serveix per a altres assignatures i per al conjunt de la carrera d'Antropologia.

Ara mateix estic embrancat en la docència que inicio el dia 14, en la redacció de diversos articles antropològics i en la d'un llibre més sobre el meu treball de camp a Cap Verd (Àfrica) als anys 2014 i 2015. No sé si disposaré de prou temps, però sóc conscient del valor d'aquesta experiència i així que pugui m'agradaria difondre-la.

Potser ja m'he avançat diversos cops a respondre la qüestió final: reitero que la valoració és en general molt bona, tant per part meva com de l'alumnat que s'hi ha manifestat. Altres alumnes en feren una valoració molt positiva però no ho formalitzaren en el darrer treball de curs, que és on els demanava que ho fessin.

Si hi hagués algun dubte que em voleu plantejar o necessiteu que us faci qualsevol aclariment aviseu-me. Fins al 21 de setembre estic completament desbordat de feina, però si fos urgent m'ho dieu. Després aniré millor de temps.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

–

Gerard Horta i Calleja

Barcelona, 8 de setembre del 2016